

12 EYLÜL 2010 HALKOYLAMASI DEĞERLENDİRMESİ

(DSP PARTİ MECLİSİ SUNUŞU)

Erol TUNCER – 1 Ekim 2010

I. BÖLÜM - 1961'DEN GÜNÜMÜZE HALK OYLAMALARI

1961-2010 yılları arasında 6 kez halkoylamasına başvurulmuştur.

Yeni Anayasaların Kabulüne İlişkin Halkoylamaları

- **9 Temmuz 1961.** 1961 Anayasasının Kabulüne İlişkin Halkoylaması.
- **7 Kasım 1982.** 1982 Anayasasının Kabulüne İlişkin Halkoylaması.

1982 Anayasasında Yapılan Değişikliklerin Kabulüne İlişkin Halkoylamaları

- **6 Eylül 1987.** Siyasal yasakların kaldırılması için Anayasanın geçici 4'üncü maddesinin iptaline ilişkin halkoylaması.
- **25 Eylül 1988.** Yerel Yönetimler Genel Seçimlerinin, TBMM tarafından 1 yıl kadar önceye alınabilmesi için Anayasanın 127'nci maddesinde yapılan değişiklik ile ilk yerel yönetimler genel seçiminin 13 Kasım 1988'de yapılmasına dair geçici maddenin kabulüne ilişkin halkoylaması.
- **21 Ekim 2007.** Milletvekili Genel Seçimlerinin 4 yılda bir yapılması, toplantı yeter sayısının 184 olması, Cumhurbaşkanının halk tarafından 5 yıl için seçilmesi, bir kişinin iki kereden fazla seçilmemesi ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yönetimi ve denetiminin de Yüksek Seçim Kurulu'nun görev kapsamına alınması amacıyla Anayasanın 77, 79, 96, 101 ve 102'nci maddelerinde yapılan değişikliklerin kabulüne ilişkin halkoylaması.
- **12 Eylül 2010.** Anayasa Mahkemesi ile Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun yeniden yapılandırılmasını konu alan hükümleri de içeren 26 Maddelik Anayasa değişikliği paketine ilişkin halkoylaması.

Halkoylaması Sonuçları

Halkoylamalarında alınan sonuçlar Tablo 1 ve Tablo 2'de gösterilmiştir.

<i>Halkoylamaları Sonuçları (Sayısal)</i>					
<i>Tablo 1</i>					
	K. Seçmen Sayısı	Oy Kullanan Seçmen S.	Geçerli Oy Sayısı	Evet Oyları	Hayır Oyları
09.07.1961	12.747.901	10.321.111	10.282.036	6.348.092	3.933.944
07.11.1982	20.690.914	18.885.488	18.841.990	17.215.559	1.626.431
06.09.1987	26.095.630	24.436.821	23.347.856	11.711.461	11.636.395
25.09.1988	26.739.227	23.750.873	22.956.878	8.034.933	14.921.945
21.10.2007	42.665.149	28.819.319*	28.167.661	19.422.714	8.744.947
12.09.2010	49.495.493	38.172.800	37.449.300	21.667.427	15.781.873

(*) Gümrüklerde kullanılan 25.103 oy dahil edilmiştir.

Halkoylamaları Sonuçları (Oransal)			
			Tablo 2
	Katılım Oranı (%)	Evet Oyu (%)	Hayır Oyu (%)
09.07.1961	81,00	61,70	38,30
07.11.1982	91,30	91,40	8,60
06.09.1987	93,64	50,16	49,84
25.09.1988	88,82	35,00 (*)	65,00
21.10.2007	67,51	68,95	31,05
12.09.2010	77,12	57,86	42,14

(*) Halkoylamasına sunulan Anayasa değişikliği reddedilmiştir.

- (1)** 1961 ve 1982’de yeni Anayasalar halkoylamasına sunulmuştur.
- (2)** 1987’de 1 maddelik, 1988’de 2 maddelik değişiklik için halkoylamasına başvurulmuştur.
2007’de 5 maddelik, 2010’da ise 26 maddelik değişiklik için halkoylamasına gidilmiştir.
- (3)** En düşük katılım 2007’de, en yüksek katılım ise 1987’de gerçekleşmiştir.
- (4)** 6 halkoylamasının 5’inde ‘Evet’, 1’inde ise (1988) ‘Hayır’ oyları fazla çıkmıştır.
- (5)** Evet oranlarının en yüksek düzeyde gerçekleştiği halkoylaması 1982’de, en düşük düzeyde olduğu halkoylaması ise 1987’de yapılmıştır.

II. BÖLÜM. 1982 ANAYASASI

1982 Anayasası Hangi Koşullarda Hazırlandı / Oylandı?

- Ara rejim döneminde,
- Bir önceki döneme, dolayısıyla 1961 Anayasasına tepkili bir yaklaşımla,
- Siyasi partilerin kapatılmış olduğu bir ortamda, siyasi kadrolar dışlanarak ve tartışma dar bir kesime sıkıştırılarak,
- Hayır Kampanyası yasaklanarak.

Bu koşullarda hazırlanan anayasa, özgürlükler yerine otoriteyi öne çıkaran, devleti bireye karşı koruyan bir karaktere büründü.

Siyasî partiler, akademik çevreler, medya, STÖ'ler, meslek odaları ve sendikalar 1982 Anayasasının ülkenin koşullarına uygun olmadığını, üzerinde değişiklikler yapılması gerektiğini, ilk günden itibaren dile getirdiler.

Ne var ki, değişikliklerin hayata geçirilmesi gecikti. İlk değişiklik ancak 17 Mayıs 1987'de gerçekleştirilebildi.

1982 Anayasasında Ne Ölçüde Değişiklik Yapıldı?

Anayasadaki madde sayısı	: 177 + 16 Geçici madde
İlk değişiklik tarihi	: 17 Mayıs 1987
Son değişiklik tarihi	: 7 Mayıs 2010
Değiştirme sayısı	: 17 kez (10'u AKP Döneminde)
Değişiklik yapılan madde sayısı	: 105 + Başlangıç + 2 Geçici
Birden çok değiştirilen md. sayısı	: 11 + Başlangıç
Kaldırılan madde sayısı	: 6 (52, 143 + Geçici Madde 4, 15, 18, 19)
Eklenen madde sayısı	: 3 (Geçici Madde 17, 18, 19)
Anayasaya işlenemeyen md. ler	: 2 Geçici Madde

Toplu değişiklikler (5 ve daha fazla maddeyi içeren)

- 23 Temmuz 1995'te : Başlangıç + 14 madde
- 3 Ekim 2001'de : Başlangıç + 31 madde + 1 Geçici madde
- 7 Mayıs 2004'te : 10 madde
- 29 Ekim 2005'te : 5 madde
- 21 Ekim 2007'de : 5 madde
- 7 Mayıs 2010'da : 26 madde

7 Mayıs 2010 Tarih ve 5982 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik (26 Madde)

- Yürürlük : 1 madde
- Kaldırılan Maddeler : 1 madde
- Geçici Maddeler : 1 madde (Geçici 18 ve 19)
- Değiştirilen Maddeler : 23 madde
(Anayasa Mahkemesine ilişkin : 4 madde + 1 Geçici madde)

HSYK'ya ilişkin : 1 madde + 1 Geçici madde)

III. BÖLÜM. 12 EYLÜL 2010 HALKOYLAMASI / SAYISAL SONUÇLAR

Gümrük Kapılarındaki Oylar Hariç

Kayıtlı Seçmen Sayısı	: 49.495.493
Oy Kullanan Seçmen Sayısı	: 38.172.800
Katılma Oranı	: % 77,12 (61 il ortalamasının üzerinde, 20 il ise altındadır)
Geçerli Oy Sayısı	: 37.449.300
Geçerli Oy Oranı	: % 98,10
Evet Oyları	: 21.667.427 (% 57,9) (62 ilde Evet çıktı)
Hayır Oyları	: 15.781.873 (% 42,1) (19 ilde Hayır çıktı)
Evet-Hayır Oy Farkı	: 5.933.315

Gümrük Kapılarındaki Oylar

Kayıtlı Seçmen Sayısı	: 2.556.335
Oy Kullanan Seçmen Sayısı	: 196.299
Geçerli Oy Sayısı	: 194.737
Geçersiz Oy Sayısı	: 1.562
Geçerli Oy Oranı	: % 99,20
Evet Oyları	: 119.817 (% 61,5)
Hayır Oyları	: 74.920 (% 38,5)
Evet-Hayır Oy Farkı	: 44.897

Kayıtlı ve Oy Kullanan Seçmen Sayılarındaki Artış (2009 – 2010 Arası)			
Tablo 3			
	2009	2010	Fark (+/-)
Kayıtlı Seçmen Sayısı	48.049.446	49.495.493	1.446.047
Oy Kullanan Seçmen Sayısı	40.932.260	38.172.800	- 2.759.460
Katılma Oranı (%)	% 85,2	% 77,1	- 8,1
Geçerli Oy Sayısı	39.988.763	37.449.300	- 2.539.463

Katılma Oranları

En Düşük Katılma Oranı : Hakkâri (% 9,05)
 En Yüksek Katılma Oranı : Burdur (% 89,30).

Katılma Oranı En Yüksek Olan 14 İl			
Tablo 4			
	Katılma Oranı		Katılma Oranı
Burdur	89,30	Afyonkarahisar	87,24
Kütahya	89,07	Çanakkale	87,11
Uşak	88,36	Bolu	86,72
Amasya	88,35	Denizli	86,52
Bilecik	88,18	Bartın	86,47
Çorum	88,09	Manisa	86,40
Kırklareli	87,43	Karaman	86,38

Katılma Oranı En Düşük Olan 14 İl (8 il Doğu / 6 il Güneydoğu Anadolu'da)			
Tablo 5			
	Katılma Oranı		Katılma Oranı
Hakkâri	9,05	Iğdır	51,09
Şırnak	22,50	Muş	54,09
Diyarbakır	34,80	Ağrı	56,42
Batman	40,62	Tunceli	67,22
Mardin	43,00	Şanlıurfa	68,43
Van	43,61	Kars (*)	68,55
Siirt	50,88	Bitlis	70,01

(*) Kars ili dışındaki 13 il, DTP'nin 2007 seçiminde 1. ve 2. sıraları aldıkları illerdir.

Evet ve Hayır Oy Oranları (19 İlde)

% 77,12'nin Üzerindeki Evet Oranları / % 50'nin Üzerindeki Hayır Oranları (%)			
Tablo 6			
	Evet Oranı (*)		Hayır Oranı (**)
Ağrı	95,75	Tunceli	81,02
Bingöl	95,26	Kırklareli	74,38
Siirt	95,17	Edirne	73,48
Batman	94,69	Muğla	69,05
Van	94,45	Tekirdağ	65,33
Hakkâri	94,27	Aydın	64,20
Şanlıurfa	94,15	İzmir	63,68
Diyarbakır	93,92	Mersin	62,90
Mardin	93,45	Çanakkale	59,90
Bitlis	93,07	Antalya	56,72
Muş	92,21	Adana	56,25
Şırnak	89,08	Eskişehir	54,02
Erzurum	86,86	Denizli	53,70
Bayburt	85,07	Hatay	52,16
Elazığ	81,78	Balıkesir	51,75
Adıyaman	80,43	Bilecik	50,51
K.Maraş	79,39	Manisa	50,35
Gümüşhane	78,48	Uşak	50,22
Konya	78,14	Artvin	50,20

(*) Evet oyları Türkiye ortalamasının (% 77,12) üstünde kalan iller

(**) Hayır oyları çıkan 19 il.

Hayır Oyu Veren İller (19 İl)	
Tablo 7	
Trakya	Edirne, Kırklareli, Tekirdağ
Marmara	Çanakkale, Balıkesir, Bilecik
Ege	İzmir, Manisa, Aydın, Muğla
Akdeniz	Antalya, Mersin, Adana, Hatay
Karadeniz	Artvin
İçbatı Anadolu	Uşak, Denizli
Orta Anadolu	Eskişehir
Doğu Anadolu	Tunceli

DTP'nin 2007 Seçiminde 1. ve 2. Sıraya Geldiği İller

Seçime Katılma Oranları (%)			
Tablo 8.A			
	2007 Milletvekili	2007 Halkoylaması	2010 Halkoylaması
Hakkâri	87,0	74,6	9,1
Şırnak	83,0	72,2	22,5
Diyarbakır	71,0	53,0	34,8
Batman	75,7	66,4	40,6
Mardin	78,2	75,1	43,0
Van	75,5	65,6	43,6
Siirt	79,8	71,2	50,9
Iğdır	72,7	57,8	51,1
Muş	79,1	72,8	54,1
Ağrı	75,8	70,4	56,4
Tunceli	77,7	62,1	67,2
Şanlıurfa	81,9	72,7	68,4
Bitlis	85,3	79,8	70,0
Bingöl	84,0	79,9	77,0

Oy Kullanan Seçmen Sayıları			
Tablo 8.B			
	2007	2007	2010
Ağrı	165.737	154.555	154.668
Batman	161.438	141.996	105.987
Bingöl	112.488	107.289	118.652
Bitlis	118.236	111.065	121.962
Diyarbakır	479.617	359.017	296.245
Hakkari	89.867	76.591	11.634
Iğdır	65.228	51.843	53.822
Mardin	244.095	219.874	165.856
Muş	143.230	132.033	112.730
Siirt	93.587	83.678	76.648
Şanlıurfa	453.207	406.061	566.395
Şırnak	126.093	110.009	44.326
Tunceli	42.999	34.200	37.918
Van	313.087	272.263	231.449

Evet ve Hayır Cephesi Oyları

Evet Cephesi Oyları (29 Mart 2009 İl Genel Meclisi Seçimleri)	
Tablo 9	
AK PARTİ	15.353.553
SP	2.079.701
BBP	943.765
BTP	167.986
MP	41.818
HAK-PAR	29.392
LDP	2.285
T o p l a m	18.618.500
Evet Oyları Toplamı	21.667.427
Fark	+ 3.048.927

Hayır Cephesi Oyları (29 Mart 2009 İl Genel Meclisi Seçimleri)	
Tablo 10	
CHP	9.229.936
MHP	6.386.279
TKP	85.507
ÖDP	67.984
DSP	1.139.878
ANAP	172.279
DP	1.536.847
İP	114.243
EMEP	48.939
T o p l a m	18.781.892
2010 Hayır Oyları Toplamı	15.781.873
Fark	- 3.000.019

IV. BÖLÜM - GENEL DEĞERLENDİRME

176 maddeyi içeren Anayasamızda, 1987 yılından günümüze kadar 17 kez değişiklik yapılmış ve 100'ü aşkın madde yeniden düzenlenmiştir. Bu arada bazı maddelerde 2, bazı maddelerde ise 3 kez değişiklik yapılmış olduğunu da anımsatalım. Maddelerinin yüzde 60'ı değiştirilmiş bir Anayasanın, başlangıçtaki içeriğinden hayli uzaklaşmış olduğunu da vurgulamak gerekiyor.

Son halkoylamasında, geçici maddeler ve yürürlük maddesiyle birlikte 26 madde değişikliğini içeren bir paket oya sunulmuş, seçmenlerin bunların tümüne birden *Evet* ya da *Hayır* demesi istenmiştir. Tartışma konularından birisi, böyle bir toplu oylama zorunluluğudur.

Bu maddelerden 5'i Anayasa Mahkemesi ile Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun yeniden yapılmasına ilişkin değişiklikleri içermektedir. Diğer hükümlere ilişkin düzenlemelerin genelde kabule değer olduğunu söyleyen muhalefet partileri ve diğer *Hayır*'cı çevreler, yargı alanındaki bu düzenlemeler nedeniyle pakete karşı olduklarını açıklamıştır. Bunun nedeni, yeni düzenlemelerle bu iki kurumun, yürütme erkinin etkisi altına girmesi ve bunun demokratik rejim açısından doğuracağı sakıncalardır.

Kampanya

Anayasa dışında herşeyin tartışıldığı kampanya bir çeşit güvenoylamasına dönüştürüldü. Gerilimi yüksek bir ortamda sürdürülen tartışmalar usul ve içerik açısından düşük düzeyliydi.

Seçmenlerin çoğunluğu Anayasa değişikliklerinin içeriğini öğrenmeden sandığa gitti ve çok sayıda maddeye aynı anda *Evet* veya *Hayır* demek zorunda kaldı.

İktidar, sonuç alabilmek için bütün devlet olanaklarını (*Merkezi ve Yerel Yönetimler*) kullandı.

Evet – Hayır Cephesi

- *Evet* cephesine katılan partilerin 29 Mart 2009'da yapılan İl Genel Meclisi seçimlerindeki oylarının toplamı 18,618 bin iken evet oyları bu kez 21,677 bin olmuş, cephenin oyları 3 milyon 48 bin artış göstermiştir.
- *Hayır* cephesinde ise, artan seçmen sayısına karşın, 3 milyon oy kaybı söz konusudur. Bu cephedeki partilerin 2009'daki oy toplamı 18,782 bin iken *Hayır* oyları 15,781 bin olarak gerçekleşmiştir.

Boykotçular Cephesi

Son halkoylamasında *Evet – Hayır'cılar*ın yanında bir de *Boykotçular Cephesi* yer aldı. Bilindiği gibi BDP halkoylamasında taraftarlarının sandığa gitmemesini istedi ve bunda bir ölçüde başarılı oldu. 2007 seçimlerinde DTP'nin birinci ve ikinci sıralarda olduğu 14 ildeki 4.305.225 kayıtlı seçmenin 2.098.292'si, yani yarısından azı, 2010 Halkoylamasında sandık başına gelmiş; bu illerdeki ortalama katılım oranı, yüzde 48,7'ye kadar inmiştir. Bu oran, Türkiye ortalamasının (% 77,1) 28,4 puan altındadır.

Tablo tersinden de okunabilir. Bütün telkinlere, baskılara ve tehditlere karşın yine de seçmenin yarısına yakın bölümü sandık başına gitmiştir.

Boykota katılan seçmenlerin ne kadarının bu kararı benimseyerek ne kadarının ise tehditlerden ve baskılardan yılarak sandık başına gelmediklerini bilemiyoruz, ama alınan sonucu küçümsemek gerekiyor. BDP'nin bölge seçmeni üzerindeki bu ağırlığının siyaset alanına bir biçimde yansıtacağı gerçeğini gözden uzak tutmamak gerekiyor.

Siyasi Coğrafya

Siyasi coğrafyadaki bölünmüşlük, halkoylamasında da kendisini göstermiştir. 2007 ve 2009'daki bölünmeler bu kez de gündemdedir:

- *Hayır'cılar* büyük oranda Trakya ile Batı ve Güney kıyılarında,
- *Boykot'cular* Güneydoğu Anadolu'da yer almıştır.

Yeni Anayasa İstekleri

Halkoylaması kampanyasından çıkan bir sonuç ta siyasî partiler başta olmak üzere, hemen hemen bütün toplum kesimlerinin yeni bir anayasa hazırlanmasının gereği üzerinde fikir birliğine varmış olmalarıdır.

Önümüzdeki 2011 seçim kampanyasında Anayasa konusunun ağırlıklı bir yeri olacaktır. AKP dışındaki siyasî partilerin bundan böyle bu konuda hazırlıklı olmaları, alanı AKP'ye bırakmamaları gerekmektedir. Anayasanın uzlaşma ortamında ve geniş katılımı hazırlanması konusunda da fikir birliğinin var olduğu gözlenmektedir. İş, gerçekleşmeye kalmıştır.

Uyum Yasaları

Kesinleşen anayasa değişikliklerinin hayata geçirilebilmesi için uyum yasalarının çıkarılması gerekmektedir.

Uyum yasalarının çıkarılması için TBMM'de uzlaşma komisyonunun kurulması, yeni dönemde hem gerilimin düşmesi hem de söz konusu yasaların sağlıklı bir biçimde çıkarılabilmesi açısından yararlı olacaktır. Ana muhalefet partisi CHP geçmişte bu komisyona katılmayı reddetmişti. Bu kez uzlaşma komisyonuna katılmamak bir yana, CHP başta olmak üzere, TBMM'deki muhalif partilerin AKP'yi bu yönde zorlamaları gerekmektedir.

Anayasa değişiklikleri, 2011 seçimleriyle oluşacak Mecliste yasalaşacağına göre ilk adım olarak seçim sisteminde değişiklik yapılması gerekiyor. Uygulanmakta olan yüzde 10'luk seçim barajı, seçmen eğilimlerinin Parlamento'ya gereği gibi yansımaları önlemektedir. TBMM'de temsil edilmeyen oyların 2002 seçimlerinde % 45,3 oranına ulaşmış olduğu unutulmamalıdır. Oysa Anayasa değişikliklerini görüşecek bir Meclisin geniş bir temsil tabanına oturması zorunludur. Bunu sağlamanın yolu, ülke barajının % 5'e çekilmesinden geçiyor. Bir başka söyleyişle, 2011 seçimlerinde % 5'lik ülke barajının uygulanması, bu açıdan da zorunlu hale gelmiştir.

Başkanlık Sistemi

Bu arada, hemen bugünden tartışılmaya başlanan başkanlık sistemi üzerinde de kısaca durmak istiyorum. Ülkemizde 1870'lerden beri uygulanmakta olan parlamenter sistemde yeterli birikimimiz oluşmuştur. Yeni sistem aramak yerine parlamenter sistemin aksayan yönleri düzeltilmeli, örneğin Cumhurbaşkanının yetkileri azaltılmalıdır. Zira Kenan Evren için 30 yıl önce hazırlanmış olan bu geniş yetkiler, parlamenter sistem yerine yarı başkanlık sistemine daha çok uyan yetkililerdir.

Toplumdaki Kutuplaşma

Toplumda giderek derinleşen, kaygı verici bir kutuplaşma yaşanmaktadır. Demokrasilerde insanların farklı düşüncede olmaları doğaldır. Doğal olmayan, farklı düşünce sahiplerinin birbirlerine güven duymamaları, birbirlerine karşı hoşgörü gösterememeleridir. Oysa demokrasi uzlaşma, hoşgörü ve diyalog rejimidir.

Halkoyulamasının sonuçlarını değerlendirmede kutuplaşmanın etkileri daha net olarak ortaya çıkmaktadır. Her iki kutupta birbirine son derece aykırı görüşler mevcuttur:

- Birinci görüş: *Evet'çilere* göre, ülkede aydınlık bir dönem başlamaktadır Askeri vesayet dönemleri, darbe kaygıları ortadan kalkmış, demokrasinin önü açılmıştır.
- İkinci Görüş: *Hayır'cılara* göre ise karanlık bir döneme giriliyor, sivil vesayet dönemi başlıyor; yapılan değişikliklerle yargı yürütmenin etkisi altına giriyor ve kuvvetler ayrılığı son buluyor. Bir başka söyleyişle bütün yetkilerin yürütme organında, daha doğrusu Başbakan'da toplandığı bir döneme toplandığı bir döneme giriyoruz

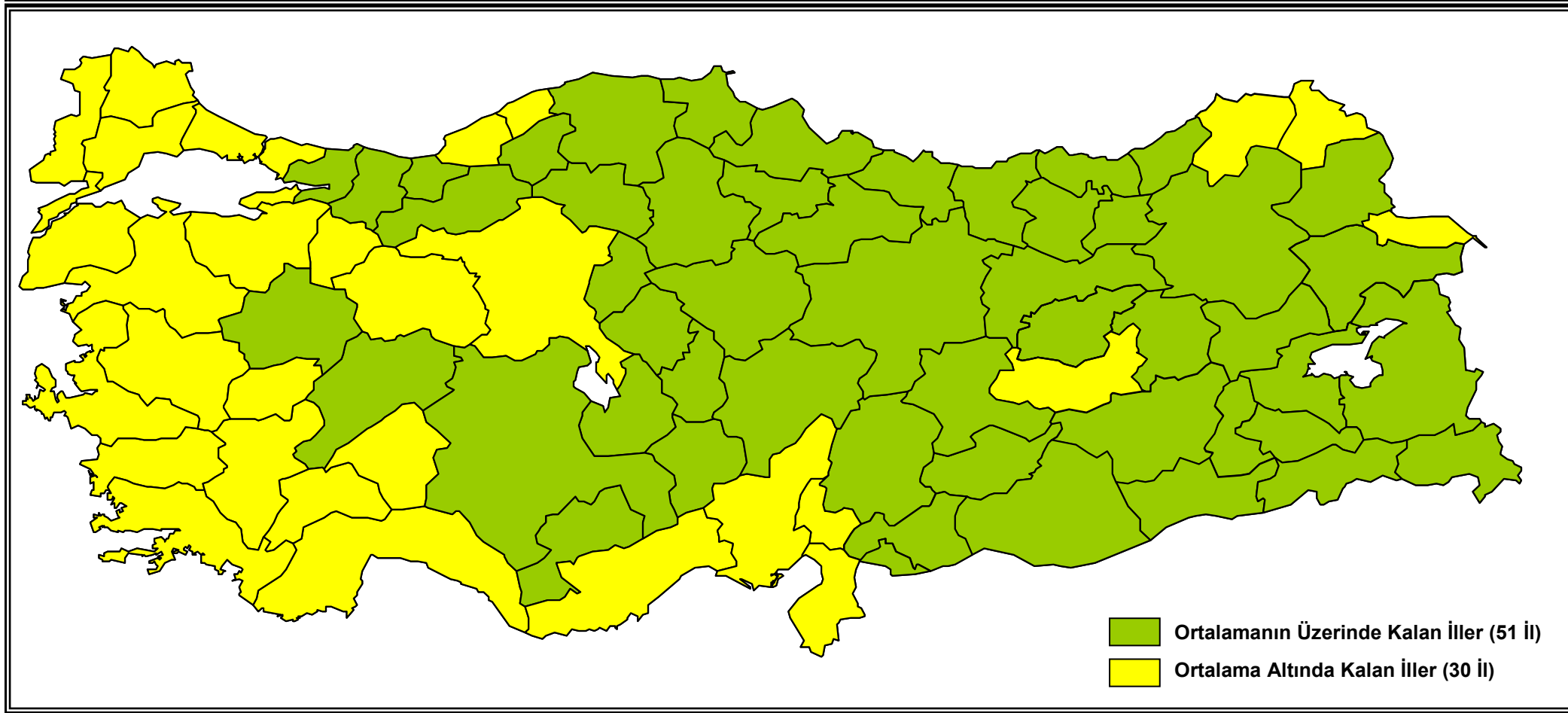
Sonsöz

Kabul edilen anayasa değişiklikleri ile birlikte yeni bir döneme giriyoruz. Yeni dönemde kutuplaşmanın olumsuz etkilerinin giderilmesi, demokrasimizin yeni yaralar almaması için bütün siyasi partilere önemli sorumluluklar düşmektedir. Kuşkusuz bu konudaki öncülük iktidar partisine düşmektedir:

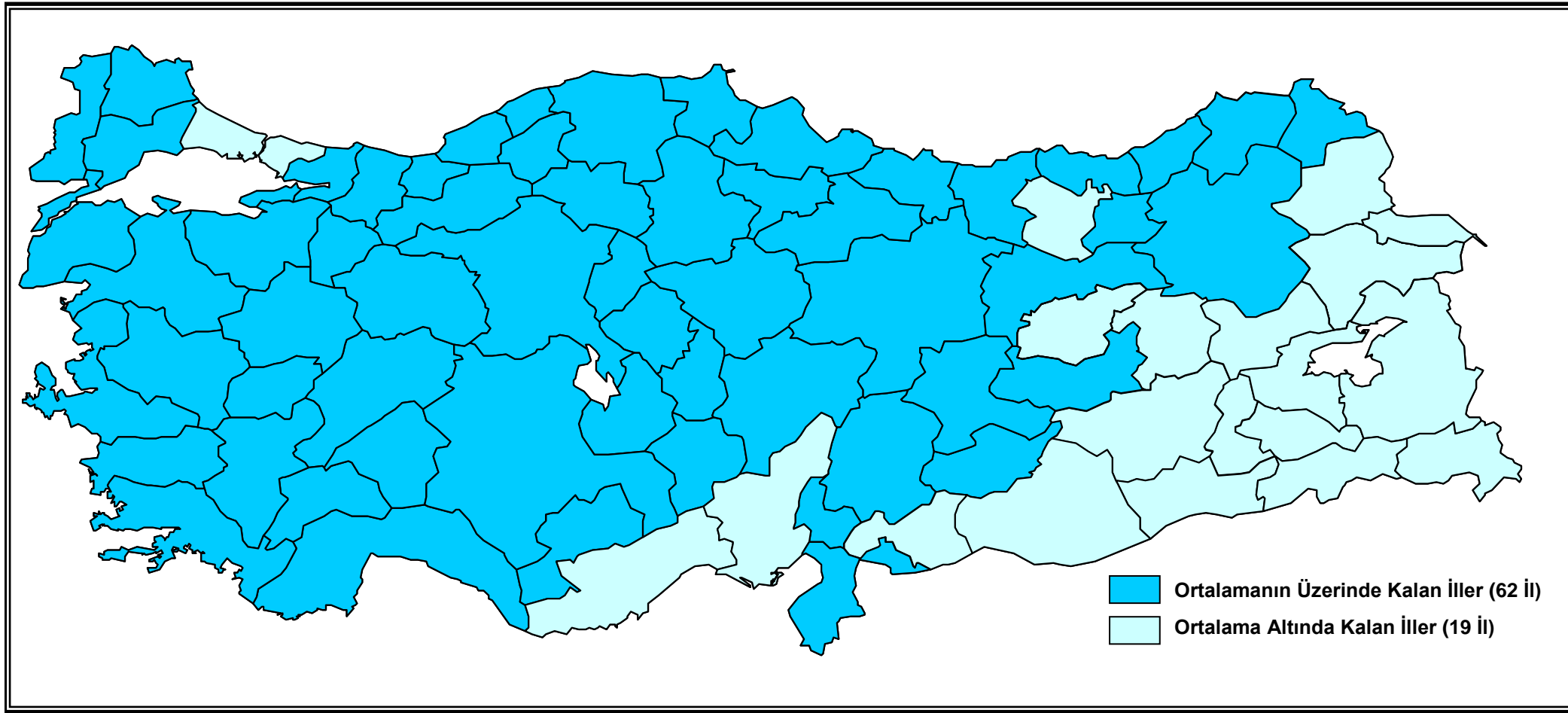
- Yüksek yargı organlarının yeniden yapılanacağı bu dönemde AKP'ye düşen görev, kendisiyle ilgili kaygıları giderecek uygulamalarda bulunmak ve böylece karşıtlarına güven verebilmektir.
- Muhalefete ve özellikle sol partilere düşen görev ise yalnızca ülkenin gelişmiş yörelerinde değil, diğer bölgelerde de güçlenebilmeleridir. Sol partiler de Türkiye'nin kıyılar dışındaki kesimlerine; Orta, Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile Karadeniz Bölgelerine açılabilmelidir.

Çoğunlukçu anlayışın egemen olduğu ve yargıyı ayak bağı sayan bir iktidar partisini frenleyebilmenin yolu, muhalefet partilerinin ciddi birer iktidar alternatifi konumuna gelebilmelerinden geçiyor.

**HARİTA II. 12 EYLÜL 2010 HALKOYLAMASINDA EVET ORANININ (% 57,9)
ÜZERİNDE VE ALTINDA KALAN İLLER**

HARİTA III. 12 EYLÜL 2010 HALKOYLAMASINDA KATILIM ORANININ (% 77,12) ÜZERİNDE VE ALTINDA KALAN İLLER

HARİTA IV. BDP'NİN 12 EYLÜL 2010 HALKOYLAMASINDA BOYKOT YOLUYLA KATILIMI DÜŞÜRDÜĞÜ İLLER

